

AJER
AKADEMIC JOURNAL OF
EDUCATIONAL RESEARCH

ISSUE 6

**AKADEMIC JOURNAL
OF EDUCATIONAL RESEARCH (AJER)
INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL**

November 2024

WWW.AJERUZ.COM

International Scientific Journal
AKADEMIC JOURNAL OF EDUCATIONAL RESEARCH (AJER)
November 2024

Tashkent 2024

OILADA SHAXS TARBIYASI

Nurmatova Shaxnoza Shavkatbek qizi
Chirchiq davlat pedagogika universiteti
Boshlang'ich ta'lim metodikasi kafedrası o'qituvchisi

Rustamova Mohina Akbarali qizi
Chirchiq davlat pedagogika universiteti
Boshlang'ich ta'lim fakulteti 3-bosqich talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada hozirgi kunda jamiyatimizda o'sib kelayotgan yoshlarning tarbiyalanganlik darajasi, oiladagi tarbiyaviy muhit, ota-onaning farzand tarbiyasidagi o'rni kabi dolzarb muammolar ochib berilgan.

Kalit so'zlar: axloq, jamiyat, tarbiya, rekreativ, regulative, relaksatsiya, felisitologik.

Tarbiyaning asosiy maqsadi shaxsni axloqiy, ma'naviy va jismoniy jihatdan rivojlantirishdir. Biroq, bugungi kunda jamiyatda tarbiya bilan bog'liq muammo va kamchiliklar ko'payib, bu jarayon jiddiy tahdidga aylangan. Ayniqsa, ijtimoiy tarmoqlar, seriallar, oiladagi muhit, erkak ustozlarning maktablarda kamligi va otalarning oiladagi roli kamayib ketayotgani kabi omillar bu muammolarni yanada chuqurlashtirmoqda.

Oila har doim jamiyatning asosiy bo'g'ini bo'lib kelgan. Bolalar va yoshlarning tarbiyasida oiladagi muhit juda katta ahamiyatga ega. Biroq, bugungi kunda ko'plab oilalarda otalarning roli kamayib borayotgani kuzatilmoqda. Otalar ko'pincha moddiy ta'minot uchun mas'ul deb hisoblanadi, lekin bolalar tarbiyasida ularning ishtiroki kamaygani bu jarayonning qisman rivojlanishiga olib kelyapti. Bolalarning tarbiyasida otalarning yetishmovchiligi yoki ularning faol ishtirok etmasligi katta kamchilikka aylanmoqda. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, otalarning bolalar tarbiyasidagi ishtiroki farzandlarning kelajakdagi muvaffaqiyati, o'z-o'zini boshqarish qobiliyati va jamiyatda to'g'ri yo'lni tanlashida muhim ahamiyat kasb etadi. Oiladagi otaning o'rnini qoplash uchun onalar va boshqa oila a'zolari ko'proq vaqt ajratishga majbur bo'ladilar, bu esa ko'pincha o'ziga xos muammolarni keltirib chiqaradi.

Oilada farzand tarbiyasini to'g'ri yo'lga qo'yish, oiladagi muammolarga to'g'ri yechim topa olish haqida allomalarimiz ham bir qancha asarlar yaratgan. Masalan, Abu Ali Ibn Sino "Tadbir al-manozil" asarida oiladagi tarbiya masalalarini ochib berganlar. Yusuf Xos Hojib "Qutadg'u bilig" asarida oiladagi turmush muammolariga alohida e'tibor bergan. U kishilarni oila qurishdan boshlab farzand tarbiya qilish, oilani moddiy ta'minotini zimmasiga olish kabi eng zaruriy ma'lumotlarni birma bir keltirib o'tgan.

Ma'rifatparvar Munavvarqorining "Oila a'zolari" nomli darsligi bo'limlarida ota-onani hurmatlash, aka-uka, qarindosh-urug'ini e'zozlash kabi g'oyalar alohida o'rin egallaydi.

Kishining bor ersa ota-onasi
G‘animatdir unga olarning rizosi.
Xudoni qoshida qabul ekandir
Ota va onaning bolaga duosi.

Oilada farzand dunyoga kelgandan boshlab oilaning jamiyat oldidagi javobgarligi kundan-kunga ortib boradi. Chunki o‘sib kelayotgan avlodning taqdiri ana shu muammoning hal qilinishi bilan uzviy ravishda chambarchas bog‘langandir.[1]

Shaxs tarbiyasida oilaning bir qancha vazifalari mavjud. Bular quyidagilar:

- Tarbiya vazifasi;
- Iqtisodiy vazifa;
- Reproktiv vazifa;
- Rekreativ vazifa;
- Regulativ vazifa;
- Relaksatsiya vazifa;
- Kommunikativ vazifa;
- Felisitologik vazifa[2].

Bugungi kunda ijtimoiy tarmoqlar va seriallar bolalar va yoshlar tarbiyasiga kuchli ta‘sir ko‘rsatmoqda. Bir tarafdin, ular zamonaviy texnologiyalarni o‘rganishda foydali vosita bo‘lsa-da, boshqa tarafdin, noto‘g‘ri axborot tarqalishiga sabab bo‘lib, yosh avlodning tarbiyasiga salbiy ta‘sir ko‘rsatyapti. Masalan, ko‘p hollarda ijtimoiy tarmoqlarda tarqatiladigan kontentlar, xususan, ommabop seriallar o‘zida zo‘ravonlik, axloqsizlik va noto‘g‘ri qadriyatlarini tarqatadi. Bu holat yoshlarning shaxsiy rivojlanishiga zarar yetkazishi mumkin. Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, yoshlar ko‘proq vaqtlarini ijtimoiy tarmoqlarda o‘tkazayotganlari sari ularning xulq-atvorida o‘zgarishlar seziladi. Buni AQShdagi Pew Research Center tadqiqotida ham ko‘rish mumkin. Ushbu tadqiqotga ko‘ra, ijtimoiy tarmoqlarda uzoq vaqt o‘tkazish bolalarda depressiya, xavotir, va o‘ziga ishonchsizlik kabi hissiyotlarni kuchaytiradi. Shuningdek, seriallarda ko‘rsatilayotgan voqealar ham bolalarning hayotiy qadriyatlariga ta‘sir qiladi. Masalan, ko‘plab seriallar hayotni faqatgina o‘yin yoki maishiy hayot tarzida ko‘rsatadi, bu esa yosh avlodning reallikdan uzoqlashishiga olib kelishi mumkin. [3]

Oila har doim jamiyatning asosiy bo‘g‘ini bo‘lib kelgan. Bolalar va yoshlarning tarbiyasida oiladagi muhit juda katta ahamiyatga ega. Biroq, bugungi kunda ko‘plab oilalarda otalarning roli kamayib borayotgani kuzatilmoqda. Otalar ko‘pincha moddiy ta‘minot uchun mas‘ul deb hisoblanadi, lekin bolalar tarbiyasida ularning ishtiroki kamaygani bu jarayonning bir tomonlama rivojlanishiga olib kelmoqda. Bolalarning tarbiyasida otalarning yetishmovchiligi yoki ularning faol ishtirok etmasligi katta kamchilikka aylanmoqda. Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, otalarning bolalar tarbiyasidagi ishtiroki farzandlarning kelajakdagi muvaffaqiyati, o‘z-o‘zini boshqarish qobiliyati va jamiyatda to‘g‘ri yo‘lni tanlashida muhim ahamiyat kasb etadi. Oiladagi otaning o‘rnini

to'ldirish uchun onalar va boshqa oila a'zolari ko'proq vaqt ajratishga majbur bo'ladilar, bu esa ko'pincha o'ziga xos muammolarni keltirib chiqaradi.

Xulosa o'rnida shuni ta'kidlab o'tish joizki, jamiyatdagi tarbiya bilan bog'liq muammo va kamchiliklar bugungi kunda jiddiy ahamiyat kasb etmoqda. Ijtimoiy tarmoqlar, seriallar, oiladagi muhit, erkak ustozlarning yetishmasligi va o'qituvchining qadrsizlanishi kabi omillar yosh avlodning to'g'ri tarbiyalanishiga to'sqinlik qilmoqda. Ushbu muammolarni hal qilish uchun jamiyatning barcha qatlamlari birgalikda harakat qilishi lozim. Ota-onalar, o'qituvchilar, yoshlar yetakchilari va davlat organlari birgalikda yosh avlodni to'g'ri yo'lga solish, ularga zamonaviy dunyoning ijobiy tomonlarini o'rgatish va salbiy ta'sirlarni kamaytirish uchun harakat qilishlari zarur. Shundagina biz kelajak avlodni axloqiy va ma'naviy jihatdan yetuk qilib tarbiyalay olamiz.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Ishanova M. "Oila pedagogikasi" - o'quv qo'llanma, Andijon-2019
2. X.Ibragimov, Sh.Abdullayeva "Pedagogika nazariyasi" – darslik, Toshkent 2008
3. Amanda Third "Social Media and Mental Health: Handbook for Parents and Educators"
4. Nurmatova, S., & Ilhomova, D. (2024). BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARINING DARSGA IJOBIY MUNOSABATLARINI SHAKLLANTIRISHDA BOLALAR ADABIYOTINING ROLI. *Interpretation and researches*.
5. Shavkatbekovna, N. S. (2023). FORMATION STRATEGIES OF POSITIVE ATTITUDES TOWARDS THE LESSON IN FOREIGN COUNTRIES. *International Journal of Pedagogics*, 3(12), 126-131.
6. Shavkatbekovna, N. S. (2023). INKLYUZIV TALIMDA DARSLARNI TASHKIL ETISHNING ZAMONAVIY TENDENSIYALARI. *Science and innovation*, 2(Special Issue 5), 212-216.
7. Shavkatbekovna, N. S. (2023). History of the Development of Home Education in The Countries of The World. *Pedagogical Cluster-Journal of Pedagogical Developments*, 1(1), 13-18.

AKADEMIC JOURNAL OF EDUCATIONAL RESEARCH (AJER)
international scientific journal
6-son

Nashr qilingan sana: 27.11.2024.
Shrift: "Times New Roman".

“ACADEMIC JOURNAL” MCHJ

Manzil: 700096, Toshkent shahri, Chilozor tumani, Bog‘iston ko‘chasi, 116/6.
www.ajeruz.com, info@ajeruz.com, +998950457172